

Româna la ... Groningen

(prima publicare în „Curentul“ din München, anul LV nr. 5967, mai-iunie 1984, pag. 3)

Există prejudecata, după care relațiile culturii noastre cu cele din apusul Europei se dezvoltă într-un singur sens, României revenindu-i doar rolul de-a prelua și selecta evoluții apusene, de a le sincroniza. La fel de stupide sunt exagerările mai recente, care pot fi subsumate sub termenul de *protocronism*, după care occidentul ar repeta cu întârziere experiențe de mult trăite în spațiul nostru - ideologic explicabil în contextul cultural-politic actual din Țară, care a devenit, în cele din urmă, un sistem de demarcație între preinșii și adevărații ei intelectuali. E greu de crezut că asemenea fenomene complexe, cum sunt relațiile culturale, ar avea un singur sens.

Filologia, în special cea romanică, relativizează această problematică și favorizează o analiză la obiect. În a doua jumătate a secolului trecut, sud-estul european nu a devenit interesant doar datorită potențialului conflictual al unor culturi și națiuni în formare (sau care se restructurau, se regăseau existențial) la răscrucea Marilor Puteri de atunci. Turcia, Rusia și Austro-Ungaria. Ele se aflau într-o gravă criză structurală, externă și internă, era marcată în ultimă instanță agonia de dinaintea destrămării. Pentru romaniștii de pretutindeni, acest lucru a dus la descoperiri uimitoare. Una dintre ele a fost enclava romanică, care se întindea între Munții Pindului și Carpații Păduroși, la răsărit până dincolo de Nistru. Erau frapante particularitățile comune ale unor limbi de proveniență cert extrem de diferită¹. Lingvistica română a profitat din plin de această dezvoltare. În spațiul de limbă germană se folosește termenul de *Rumänistik*, termen derivat după modelul clasificărilor de tip *italieniști*, *hispaniști*. O concentrare deci asupra limbii și literaturii române. Pot fi enumerați mulți cercetători străini, marea majoritate provenind din spațiul cultural german, lucru explicabil, pe de o parte, de apropierea geografică a Ardealului și a Bucovinei, iar pe de altă parte de Dunărea ca fluviu care face legătura. Să nu uităm dinastia care a ajuns la cârma tânărului Regat Român, Carol I. venind cu vaporul și călcând pământul țării la Turnu Severin.

Încep prin a enumera romaniștii celebri, care au publicat studii despre limba și cultura noastră și care *nu* sunt de origine română. Printre cei decedați, din spațiul german, în ordine alfabetică: *Matthias Friedwanger*, *Ernst Gammilscheg*, *Wilhelm Meyer-Lübke*, *Günter Reichenkron*, *Leo Spitzer*, *Heimann Tiktin* sau *Gustav Weigand*. Dar și italienii au dat savanți de renume: *Carlo Tagliavini*, *Mario Ruffini* sau *Marco Cugno*. Dintre francezi i-aș aminti pe *Alain Guiliermou*, *Marcel Ferrand* sau pe *Claude Karnoouh*. Englezii: *E.D. Tappe*, *Dennis Deletant*, *Graham Mallinson*.

---

¹ Așa s-a născut, printre altele, termenul *Balkanlinguistik* = *balcanologia lingvistică*, un câmp de cercetare, care aduna specialiști din mai multe țări și din diferite câmpuri ale cercetării: istorie, etnologie, sociologie, filosofie a culturii.

Scandinavii: *Kristian Sandfeld* și *Alf Lombard*.

Despre situația lectoratelor și a centrelor universitare din Germania Federală, unde se fac studii de română, am scris deja acum trei ani², enumerându-le. E impresionant numărul actual din ambele Germanii, din Elveția și din Austria, dintre care voi enumera din nou pe cei mai importanți, în ordine alfabetică: *Werner Bahner*, *Eva Behring*, *Wolfgang Dahmen*, *Gerhard Damblement*, *Helmuth Frisch*, *Hans Goebel*, *Klaus Heitmann*, *Johannes Hubschmid*, *Johannes Kramer*, *Georg Kremnitz*, *Manfred Lenzen*, *Michael Metzeltin*, *Ruprecht Rohr*, *Klaus-Henning Schroeder*, *Heinrich Stiehler*, *Rudolf Windisch* și *Otto Winkelmann*.

Dar iată că limba și literatura română și-a găsit, între timp, un promotor angajat în persoana profesorului *Willem Noomen*, de la Universitatea din Groningen din Olanda. Compatriotului *Ioan Petru Culianu* îi datorăm editarea unui volum omagial, pe care îl vom prezenta cititorului în continuare, în spațiul limitat, pe care ni-l pune această rubrică la dispoziție. De la bun început trebuie subliniat că această culegere de studii³ este valoroasă nu doar prin substanța materialelor adunate, ci și prin detașarea și opțiunea justă, dincolo de prejudecăți politice pentru valoarea cercetării în sine. Între copertile cărții se întâlnesc și completează ambele sensuri ale comunicării științifice și culturale între România și Europa de apus. Biografia și cariera filologică a jubiliarului documentează indirect marele câștig, pe care îl reprezintă în acest cadru contactul colegial și fructuos, dincolo de barierele ideologice inerente prezentului. Legătura, miezul lui au fost și române limba, în cazul acesta limba română.

Trebuie amintită activitatea sa în fruntea , , care organizează periodic congrese importante și sub ale cărei auspicii apare o mult-apreciată publicație Internațional *Journal of Roumanian Studies*⁴. În speranța de a stimula curiozitatea nu numai a celor legați direct sau indirect de studiile filologic, ne vom mărgini în a enumera autorii materialelor, pe care editorul le-a ordonat după un sistem cumpănit:

- *Mircea Eliade*, traducerea *Insulei lui Euthanasius* din 1943;
- *Eric Tappe*, o paralelă între ciocoi și snobi, pornind de la V. Alecsandri și W.M. Thackeray;
- *Cicerone Poghiric*, cunoștințele lui Eminescu din epoca berlineză și traducerea poetică în *Luceafărul*;
- *Alexandru Duțu*, raportul imaginație-inteligență la umaniștii români;
- *Adrian Marino*, începuturile criticii literare românești;
- *Gh. Bulgăr*, paradoxurile limbii poetice;
- *Sorin Alexandrescu*, o reconsiderare a *Junimii* din perspectiva disocierii ei în tehnocrați, politicieni și intelectuali;
- *Alexandru Niculescu*, vocativul român;
- *Ion Oana*, iluminismul român;
- *Ioan Petru Culianu*, o profundă analiză a *Cezarei*;

2 Curentul LIII/5949-50, august-septembrie 1981, pag 3-4.

3 LIBRA, *Études roumaines offertes a Willem Noomen a l'occasion de son soixantième anniversaire*, avec un préf. de H.J. Drijvers / et. trad. du roumain par I.P. Culianu, Groningen, Presses de l'Université 1983.

4 Editată de Gunter Narr Verlag din Tübingen.

- *Mircea Handoca*, Eliade și Blaga;
- *Maria Virginia Metzeltin*, tehnici literare la Urmuz;
- *Zaharia Sângeorgian*, tema hanului la Sadoveanu;
- *Silvia Chițimia*, cosmologia arhaică.

Parcurgând impresionantă *Tabula gratulatoria*, dorim să ne alăturăm lor pe această cale, dorindu-i profesorului Noomen *La multe cărți!* de acest fel, care îmbogățesc într-un mod fericit *Biblioteca Românilor*.

P.S. Pentru varianta digitală, autorul a corectat greșelile de tipar și o serie formulări nu tocmai reușite. (Heidelberg, februarie 2019)